

Bildande av Ådalens naturreservat i Karlskrona kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta (Beslutsbilaga 1) som naturreservat. Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn ska vara **Ådalens naturreservat**.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Ådalens naturreservat
Kommun	Karlskrona
Distrikt (socken)	Jämjö
Lägesbeskrivning	Norr om Jämjö kyrka, från norra delarna av Jämjö tätort och norröver
Centrumkoordinater	X: 6228628, Y: 551816 (SWEREF 99 TM)
Kartblad Index 5 km	3G5a Jämjö, 3G 6a Kråkerum
Natura 2000-område	---
Naturgeografisk region	9. Blekinges sprickdalsterräng och ekskogsområde
Limnisk ekoregion	7. Södra Sverige, Skåne, Blekinges kust och del av Öland)
Vattenförekomst	Åbyån (VISS MS_CD-kod WA37048885) Tillflöde (VISS MS_CD-kod WA84132828)
Kulturlandskapsregion	Sydsvenska odlingsbygderna
Fastigheter	Del av Kråkerum 1:5, 3:19, 5:31, 6:12, 12:2 16:1
Markägarkategori	Privat
Samfälligheter	---
Rättigheter	Ledningsrätt vatten Officialservitut vattenledning Avtalsservitut kraftledning
Nyttjanderätter	Jakt, bete
Andra gällande bestämmelser	Strandskydd 100 meter vid ån. Vattenskyddsområde Jämjö 2014909. Gränisar till detaljplan J29/1962, Byggnadsplan för norra delen av Jämjö samhälle, fastställd av

	Länsstyrelsen 1962-11-21, samt detaljplan för Hammarby 1:13 m.fl. Jämfö, Karlskrona kommun
Areal	Totalt 14,4 hektar, varav cirka 1 hektar vatten (ej inmätt areal)
Reservatsförvaltare	Länsstyrelsen Blekinge

Syftet med naturreservatet

Syftet med Ådalens naturreservat är att *bevara biologisk mångfald* och att *skydda, vida-reutveckla, vårda och bitvis återställa värdefulla naturmiljöer*, som Hammarbyåns (del av Åbyån) naturliga åfåror och biflöden, svämlövskogar och andra strandmiljöer, käll- och översilningsmarker, ädellövskogspartier samt hävdade trädbärande och öppna gräs-marker i östra Blekinges mellanbygd. Områdets prioriterade naturmiljöer och naturtyper ska bevaras i gynnsamt tillstånd. Naturreservatet ska hysa gynnsamma strukturer, funk-tioner och livsmiljöer för prioriterade och andra skyddsvärda arter knutna till ovanstå-ende naturmiljöer. Områdets *geologiskt intressanta formationer* ska *bevaras*, med sär-skilt fokus på dess högklassiga glaciala-postglaciala deltaavlagring och ravinbildningar. Syftet är även att naturreservatet, inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer, ska erbjuda allmänheten möjligheter till *friluftsliv i ett besöksvärt, tätorts-nära område* med höga skönhetsvärden, samt rika natur- och kulturmiljöupplevelser.

Syftet ska uppnås genom att området sköts på ett sätt som gynnar dess naturvärden. Hammarbyån (del av Åbyån) och dess biflöden ska kantas av ekologiskt funktionella kantzoner, med den skötsel som krävs för att uppnå detta. Så långt detta är möjligt att påverka inom ramen för naturreservatets föreskrifter och skötsel ska åns flödesdynamik vara naturlig med återkommande översvämningar av svämplan. Även naturliga proces-ser med erosion och sedimentation i vattendraget och dess svämplan ska upprätthållas. I den mån det kan påverkas inom ramen för naturreservatets föreskrifter och skötsel ska åns lägsta lågvattenföring inte bli lägre än att vattendragets fauna och flora kan överleva och utvecklas positivt. Funktionella kantzoner och väl fungerande svämplan ska tillsam-mans verka för att förbättra och bibehålla en tillräckligt god vattenkvalitet som gynnar områdets skyddsvärda arter. Åns livsmiljöer utvecklas främst genom intern dynamik, men även genom riktade restaureringsåtgärder såsom återställning av rensade vatten-dragssträckor, borttagande av vandringshinder samt tillförsel av bottensubstrat, död ved och återskapande av naturliga trösklar (bestämmande sektioner). Åtgärderna ska bidra till att förbättra livsmiljöer för naturreservatets skyddsvärda arter och öka vattendragets förmåga att hålla kvar vatten i systemet längre. Verksamheter inom naturreservatet ska inte påverka vattendraget och dess naturvärden negativt.

De trädbeklädda markerna karaktäriseras av naturvårdsinriktad skötsel, utan påtaglig in-verkan från gran eller för regionen främmande trädslag. Hävdpräglade marker sköts ge-nom naturvårdsinriktad betesdrift, som vid behov kan kompletteras eller ersättas med slåtterhävd eller betesefterliknande åtgärder. Vegetationstäcket i dalsluttningarna och uppe på deltaplanet bevaras i tillräcklig omfattning för att motverka skadlig jorderosion för områdets naturvärden eller för marker gränsande till reservatet.

Riktade naturvårdande skötselåtgärder sker vid behov, som exempelvis röjning vid vär-defulla träd och buskar, röjning eller utglesning för att återskapa och bibehålla en variat-

ion av tätare och glesare partier i trädskiktet, hamling, röjning av igenväxningsvegetation i hävdpräglade marker, utmed ån samt vid friluftslivsanordningar och kulturlämnningar. Invasiva arter, liksom andra främmande arter, som kan hota områdets naturvärden, bekämpas vid behov på lämpligt sätt.

Syftet ska även uppnås genom att bevara området attraktivt och tillgängligt för rekreation och friluftsliv. Åtgärder vidtas också för att informera besökare om områdets naturvärden, geologi och kulturpräglade landskap. Friluftslivsåtgärder och friluftsaktiviteter i naturreservatet får inte missgynna de mycket höga naturvärden och prioriterade bevarandevärden som finns i området.

Skälen för beslutet och motivering

Ådalens naturreservat omfattar drygt 1,5 kilometer av Hammarbyån (del av Åbyån), samt tillhörande biflöde, tillsammans med omgivande dalgång med svämplan med lövskog, branter med ädellövskog, samt öppna och trädbärande betesmarker. Utmed den aktuella åsträckan finns flera värdefulla limniska nyckelbiotoper såsom småvatten, temporära vattensamlingar, öppna stränder och blockrika sträckor, samt strömsträckor som utgör lekområden för fisk såsom öring. Inom naturreservatet rinner vattendraget i stor utsträckning genom finkorniga sediment och har i huvudsak kvar sin naturligt meanderande form. I södra Sverige är vattendragssträckor som rinner genom fina jordarter i nära anslutning till bebyggelse och jordbruksmarker oftast påverkade av omgrävningar, vilket gör Hammarbyån (del av Åbyån), som är relativt opåverkad till en värdefull och skyddsvärd miljö. Vattendraget omges av stabila och naturliga kantzoner med lövskog och träd- och buskbärande betesmarker. I anslutning till vattendraget dominerar klibbal, i högre belägna partier finns ett rikt inslag av ädellöv.

Områdets geologi karaktäriseras av en glacial-postglacial deltabildning uppbyggd av finkorniga sediment, främst glacial silt, i vilken omfattande ravinbildning skett. Ådalens ravinkomplex är en geologiskt unik formation i Blekinge och denna typ av bildningar är även generellt sällsynta i Sydsverige.

I stort sett hela naturreservatet är klassat som nyckelbiotop eller naturvärdesobjekt av Skogsstyrelsen. Ett flertal rödlistade eller i övrigt skyddsvärda arter har påträffats i området, varav de flesta är knutna till gamla träd och/eller död ved, samt limniska miljöer. Delar av området ingår i Jordbruksverkets nationella Ängs- och betesmarksinventering och här finns en rik förekomst av hävdgynnade arter.

Prioriterade naturtyper inom naturreservatet är Mindre vattendrag (3260), Svämlövskog (91E0), Silikatgräsmarker (6270), Näringsrik ekskog (9160) samt Trädklädd betesmark (9070). Utpekade prioriterade limniska bevarandevärden är livsmiljöer för fisk, såsom lek och uppväxtplatser för till exempel öring, samt limniska nyckelbiotoper som blockrika vattendragssträckor, småvatten, temporära vatten, öppna stränder och strandbrinkar med blottade kanter. Prioriterade limniska arter är öring och långbensgroda. Prioriterade naturmiljöer på land är ädellövdominerade skogar, svämlövskog samt naturbetesmarker. Prioriterade landlevande arter är svinrot, jungfru Marie nycklar, ask och molnfläcksbock. I området finns prioriterade strukturer och funktioner som meanderande vattendrag, sandiga öppna strandbrinkar, småvatten, fors- och lugnvattenpartier, bottenmiljöer med sand-, grus-, sten- och block, beskuggade och solbelysta vattenmiljöer, källor och översilad mark med ostörd hydrologi, svämplan med återkommande översvämningar.

Erosions- och sedimentationsprocesser förekommer i vattendraget och det finns även död ved i våta och fuktiga miljöer. På land finns trädkontinuitet med varierad åldersstruktur och gamla träd, grova ädellövträd, senvuxna träd, ihåliga träd, vidkroniga träd, hamlingspräglade träd, samt stående och liggande död ved i olika former och nedbrytningsstadier. Dessutom finns blommande och bärande träd och buskar, samt betespåverkan i hävdpräglade miljöer. Tillsammans ger detta goda livsmiljöer för skyddsvärda växter, djur, svampar och mikroorganismer som är naturligt förekommande i området.

Förutom höga naturvärden har Ådalen även ett mycket stort värde för friluftslivet. Området ligger i direkt anslutning till Jämjö tätort och är välbesökt. Besökare erbjuds en stor variation av upplevelsevärden, såsom höga naturvärden, goda vandringsmöjligheter, geologiskt intressanta objekt, kulturpräglade landskap och vacker landskapsbild. Sammantaget gör det området högt prioriterat för friluftsliv.

Konkreta hot mot de limniska miljöerna är uttorkning av vattendraget, något som till stor del beror på att vattendraget påverkats av nedströms utförda markavvattningsföretag på jordbruksmark, samt att vissa sträckor inom naturreservatet har rensats på sten och naturliga trösklar (bestämmande sektioner) har tagits bort. Sådana åtgärder ökar vattenhastigheten och har negativ påverkan på vattendragets vattenhållande förmåga och leder till minskad variation i bottenstrukturer och därmed sämre livsmiljö för många arter. Sammantaget har dessa åtgärder lett till en sänkning av vattennivåerna i vattendragssträckan inom naturreservatet med földeffekter som uttorkning av vattendraget och jorderosion i strandkanterna. Ett annat konkret hot är försämrade vattenkvalitet på grund av läckage av näringsämnen och miljögifter från omgivande jordbruksmark och tätort (enligt statusklassningen i VISS Vatteninformationssystem Sverige har vattendraget måttlig ekologisk status och bedöms ha betydande påverkan av näringsämnen).

Konkreta hot som uttorkning av vattendraget, jorderosion och övergödning kan till viss del motverkas genom restaureringsåtgärder, som utförs inom ramen för naturreservatets föreskrifter och skötsel. Exempel på åtgärder är återställning av rensade vattendragssträckor och bestämmande sektioner. Syftet är att hålla kvar vattnet längre i vattensystemet, öka variationen av livsmiljöer för vattenlevande organismer och förbättra vattnets kvalitet. Det är även viktigt att bibehålla och vid behov återskapa funktionella kantzoner med svämplan, trädbevuxna kantzoner och död ved i vatten och på land. Detta gynnar de arter som förekommer i naturreservatet samt motverkar försämrade vattenkvalitet.

Ett konkret hot mot landmiljöernas naturvärden i reservatet, som kan påverkas inom ramen för naturreservatets föreskrifter och skötsel, är beskuggning från uppväxande träd som missgynnar den hävdberoende floran. Detta kan åtgärdas genom riktade utglesningar i trädskiktet. Ett annat hot är att gamla och vidkroniga träd, främst ekar och askar, dör av ålder, svampsjukdomar eller konkurrens från uppväxande yngre träd. Detta kan motverkas genom punktavverkningar. Ett tredje hot är spridning av invasiva arter som exempelvis jätteloka, gul skunkkalla och parkslide, vilket kan åtgärdas genom riktade bekämpningsåtgärder och övervakning.

Potentiella hot, som inte är aktuella vid tidpunkten för reservatsbildningen är exempelvis igenväxning på grund av minskad beteshävd, felaktigt betetryck, tillskottsutfodring som ger en gödslingseffekt, bortplockande av död ved i skogarna eller ån samt jorderosion på grund av ett alltför utglesat vegetationstäck i ravinsluttningarna. Potentiella hot

är även extremväder som långvarig torka (torkan 2018 är att betrakta som ett ”normalår” år 2100, vid RCP 8,5). Vissa arter kommer att missgynnas, andra gynnas. Brandrisken kommer att öka. Vegetationsperiodens längd kommer att öka, vilket missgynnar vissa arter och gynnar andra, samt ökar behovet av rójning. Ifall naturvärdena är beroende av vintervila så är ökad medeltemperatur ett potentiellt hot. Högre medeltemperatur ökar också risken för skadeangrepp och spridning av invasiva arter. Fågellivet påverkas av klimatförändringarna längs de flyttstråk och boplatser de använder även i andra länder.

Inom nätverket för Grön infrastruktur är gräsmarker, ädellövskog och annan trädklädd mark inom naturreservatet Ådalen utpekade som värdekärna. Området är även utpekade av länsstyrelsen som Ekologiskt känsligt område.

Bildandet av naturreservatet Ådalen bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Det bidrar även till att uppfylla fri-luftsmålen *Skyddade områden som resurs för friluftslivet*, *Tillgång till natur för friluftsliv*, *Attraktiv tätortsnära natur* och *Friluftsliv för god folkhälsa*. Vidare bidrar reservatet till att trygga tillgången till ekosystemtjänster, exempelvis pollinering, bevarande av vilda arters genetiska resurser och livsmiljöer, lokal klimatreglering och naturupplevelser, vilket i sin tur genererar bättre hälsa och välbefinnande i samhället.

Reservatsbildningen stärker även den gröna infrastrukturen i regionen, särskilt med avseende på ädellövskog, limniska miljöer och gräsmarker.

Genom detta beslut om bildande av Ådalens naturreservat ges goda förutsättningar att ta ett helhetsgrepp över området som berörs av reservatsbeslutet, för att bevara, skydda, vidareutveckla, vårda, bitvis återställa och lyfta fram biologisk mångfald, värdefulla naturmiljöer och geovetenskapligt intressanta formationer.

Reservatsföreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver länsstyrelsen följande:

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet.

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, till exempel vindkraftverk, mast, antenn, utöver vad som med länsstyrelsens tillstånd anges under punkterna A12, A16 och A17 nedan,
2. vidta åtgärder som förändrar områdets topografi, hydrologi eller ytförhållanden såsom att anlägga väg, spränga, gräva, schakta, dränera, dämna, utfylla, tippa eller anordna upplag, utöver vad som med länsstyrelsens tillstånd anges under punkterna A12, A13, A16 och A17 nedan,
3. vidta åtgärder som grumlar eller förorenar vattendraget, annat än tillfällig grumling vid naturvårdande åtgärder,
4. bedriva fiskodling eller annat vattenbruk,
5. plöja, harva, så eller bedriva åkerbruk,

6. plantera eller så träd eller buskar,
7. röja, gallra, avverka, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande,
8. utfodra vilda djur eller använda åtel,
9. tillföra växtnäringssämne (handelsgödsel, stallgödsel, slam eller annat organiskt avfall), jordförbättringsmedel eller kalk,
10. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
11. använda parasitbekämpningsmedel till betesdjur, i form som är skadlig för insekter när den utsöndras med spillningen.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

12. uppföra byggnad eller annan anläggning för betesdriftens behov, samt i samband med uppförande av byggnad gräva, schakta, dränera, utfylla eller tippa,
13. lagra avverkningsrester under vedinsekternas huvudsakliga flygtid, annat än om det kan ske på ett sätt som inte hotar vedinsekterna,
14. tillskottsutfodra betesdjur. Det är tillåtet att utan särskilt tillstånd lägga ut mindre mängder grovfoder under som längst 1 vecka i samband med installering. Grovfodret ska då placeras på lämplig plats ur naturvårdssynpunkt och detta ska ske i dialog med naturförvaltaren. Fodret får inte innehålla några fröer eller växter som kan påverka naturreservatets naturvärden negativt,
15. hålla djur i betesfållorna under perioden 1 december – 30 april,
16. uppföra stängsel eller annan hägnad,
17. anlägga vattenkabel, luft- eller markledning.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter som ingår i reservatet

Ägare till och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktigas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet. Angivna åtgärder avser hela reservatet där inget annat anges.

1. utmärkning av reservatet och att informationstavlor om reservatet sätts upp och underhålls,
2. anläggande och underhåll av rastplatser, vandringsleder/stigar (inklusive broade och spångade leder), stängselgenomgångar och andra anläggningar eller anordningar för friluftslivet,
3. naturvårdsinriktad årlig betesdrift/slätterbruk, eller betesefterliknande skötsel, för att bevara, vårda och utveckla hävdkaraktären i områdets öppna och trädbärande hävdpräglade marker,
4. stängsling och stängselunderhåll,
5. röjning, utglesning, luckhuggning, friställning, punktavverkning, hamling, brynskötsel samt vid behov plantering, i syfte att bevara, vårda, restaurera, återskapa och utveckla prioriterade naturmiljöer, naturtyper, den biologiska mångfalden, kulturhistoriskt präglad vegetation och miljöer samt friluftslivsanordningar,
6. restaurering, återställning och underhåll utifrån naturvårdssynpunkt av botten- och svämplansmiljöer längs Hammarbyån (del av Åbyån) och dess biflöden, som exempelvis flytt eller tillförsel av block, sten, grus och sand,

7. återställning av bestämmande trösklar för att återställa naturliga svämplan samt borttagande av vandringshinder, under förutsättning att det inte påverkar mark utanför reservatets avgränsning negativt,
8. bevarande och vid behov tillförsel av död ved på såväl land som i vatten,
9. borttagande av avverkningsrester samt anordnande av tillfälliga upplag (högst två månader) för naturvårdens behov,
10. avverkning/nedtagande av träd eller säkerhetsbeskränning samt vid behov undanflyttande av träd eller död ved, för att avvärja fara för allmänheten eller motverka skador på anläggningar/anordningar eller skador/allvarlig olägenhet för intilliggande fastigheter/anläggningar,
11. återintroduktion eller stödutsättning av biologiskt viktiga/skyddsvärda arter som historiskt är naturligt hemmahörande i Ådalen, men som försvunnit eller hotar försvinna från området,
12. bekämpning av invasiva eller i övrigt främmande arter, samt inventering och övervakning av dessa arter,
13. skydds jakt eller andra begränsande åtgärder om behov uppstår för att undvika predation och skador på naturmiljön (till exempel skydds jakt av mink och vildsvin),
14. undersökning och dokumentation av djur- och växtliv, vegetation samt av mark- och vattenförhållanden i inventerings-, uppföljnings- eller miljöövervaknings syfte.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. skada mark eller bottnar, förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning,
2. borra, hacka, spränga, rista, gräva, måla eller på något sätt skada berg, jord eller sten, eller att omlagra eller bortföra sten,
3. skada stenmurar eller andra kulturhistoriska lämningar,
4. otillbörligt störa djurlivet,
5. fånga eller insamla växter, svampar eller djur med destruktiva metoder, till exempel så att livsmiljöer eller substrat skadas eller förstörs, eller systematisk insamling med fällor,
6. skada levande eller döda, stående eller liggande träd och buskar, eller vegetation i övrigt, bortföra eller elda död ved,
7. plocka mossor, lavar eller vedlevande svampar, annat än vad som rimligen behövs för artbestämning,
8. gräva upp eller dra upp kärlväxter,
9. plantera, så eller sprida växter, djur, svampar eller andra organismer,
10. medföra okopplad hund, annat än vid vallning av boskap eller jakt samt vid eftersök på skadat djur,
11. framföra motordrivet fordon,
12. rida eller cykla annat än på för ändamålet upplåtta leder, om sådana finns, och då endast på sätt som inte ger förslitningsskador på markerna, verkar störande på naturen eller på övrigt friluftsliv i området,
13. tälta eller på annat sätt slå läger mer än två dygn,
14. ställa upp motorfordon, husvagn, släpvagn eller liknande,
15. göra upp eld eller använda grillar annat än på iordningställda eldplatser.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

16. utföra undersökningar som omfattar provtagning, markering, insamling, fällfångst, installation av utrustning eller någon form av åverkan på växt- eller djurliv,
17. nyttja området för större tävling, evenemang eller annan organiserad verksamhet som kan verka störande på naturen eller på allmänhetens friluftsliv,
18. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, låda, snitsel, ledmarkering, inskrift eller därmed jämförlig anordning, annat än tillfälligt (högst en vecka) i samband med jakt eller i samband med organiserad friluftsverksamhet.

Föreskrifter under A och C skall inte utgöra hinder för:

- förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut (se punkt B ovan),
- provtagningar och undersökningar enligt fastställda kontrollprogram,
- kalkning som ingår i biologisk återställning av sjöar och vattendrag,
- normalt underhåll, skötsel och kontroll av leder, stigar, mark- eller luftledning, luftledningsgator, vattenledning, pumpstationer för dricksvattenförsörjning, samt vattenledningar för dricksvatten och dagvatten. Inför mer omfattande arbeten, som kan påverka naturreservatets naturvärden eller friluftsliv, ska länsstyrelsen kontaktas och dialog föras kring hur åtgärden kan utföras med minsta möjliga påverkan på naturreservatets naturvärden eller friluftsliv,
- ledningsrättsinnehavare och andra rättighetsinnehavare att omgående utföra akuta åtgärder för att avvärja hastigt uppkomna hot mot, eller fel på, berörda anläggningar (exempelvis fel på luftledningar, träd över väg eller tomtgräns), Länsstyrelsen ska i sådana situationer sedan kontaktas snarast möjligt för dialog kring den uppkomna situationen och hur det fortsatta arbetet kan utföras, exempelvis var flyttade träd/död ved bör placeras,
- underhållsröjning och grenkapning i kantzoner mot angränsande tomtmark, i dialog med och efter godkännande av reservatsförvaltaren,
- normal kontinuerlig skötsel av kantzoner mot angränsande åkermark genom borttagande av buskar och utväxta grenar från större träd som sträcker sig ut över åkern och försvårar brukandet av åkern. Om växtligheten i kantzonen initialt är omfattande ska röjningen ske i dialog med reservatsförvaltaren och därefter kan kontinuerlig skötsel av kantzonen ske. Sten som plockas upp från intilliggande åkermark i samband med att åkern plöjs eller harvas kan läggas i kantzonen till åkermarken i pågående stentippar. Om sten behöver tippas på nya platser i kantzonen ska det ske i dialog med och efter godkännande av reservatsförvaltaren,
- innehavare av särskild rätt till fastigheter eller nyttjanderättshavare att utföra de transporter samt tillfällig uppställning av fordon som krävs för nyttjandet. Vid körning i terräng ska fordon och färdväg väljas med omsorg för att minimera mark-, vatten- och vegetationsskador,
- bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov, dock ej fridlysta arter.

Upplysningar

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet, i enlighet med 31 kap. miljöbalken, ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att detta beslut har vunnit laga kraft. I annat fall går rätten till ersättning eller inlösen förlorad.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för reservatet är bland annat:

- strandskyddsbestämmelserna enligt 7 kap 15 § miljöbalken,
- bestämmelser om vattenverksamhet i 11 kap 3 § miljöbalken. Tillstånd eller anmälan krävs normalt för bortledning av vatten och åtgärder inom ett vattenområde. Vattenområde definieras här som ett område som täcks av vatten vid högsta förutsägbara vattenstånd,
- bestämmelser om markavvattning. Markavvattning kräver alltid dispens (förbud gäller i hela Blekinge) och tillstånd enligt 11 kap 13–14 §§ miljöbalken,
- fisket är knutet till privata fiskerättsinnehavare och reglering av fisket sker genom fiskelagen (1993:787), förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen samt Havs och Vattenmyndighetens föreskrifter,
- biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 § miljöbalken, gällande lätt igenkännbara områden av ett visst slag i landet, som alléer, källor med omgivande våtmarker i jordbruksmark, odlingsrösen i jordbruksmark, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark samt åkerholmar,
- regler om fridlysning av växter och djur (8 kap. miljöbalken) och artskyddsförordningen (2007:845),
- föreskrifterna i kulturmiljölagen (1988:950),
- föreskrifter enligt beslut om Jämjö vattenskyddsområde,
- förbud mot nedskräpning utomhus på en plats som allmänheten har tillträde till eller insyn till, 15 kap 26 § miljöbalken,
- terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen, (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng,
- jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905) om jakt inom området. De tider som gäller för jakt av olika slag anges i bilaga 1 till denna förordning (allmänna jakttider). I denna förordning 16–19 §§, regleras även nyttjandet av hund vid eftersök,
- Elsäkerhetsverkets starkströmsföreskrifter.

Om en begäran om utökning av elnätet görs har vissa kraftledningsbolag anslutningsplikt och de kan då inte neka en anslutning till elnätet. Om det i framtiden blir aktuellt med förändring av elnätet och/eller nyanslutning inom eller i närheten av reservatsområdet, ska förändring av elnätet tillståndsprövas.

Beskrivning av området

Det drygt 14 hektar stora naturreservatet ligger i direkt anslutning till Jämjö i östra Blekinge. Reservatet domineras av Ådalens ravinbildning, som är en geologiskt unik formation i Blekinge och även generellt sällsynt i Sydsverige. I dalgångens botten meandrar Hammarbyån (del av Åbyån) fritt längs en cirka 1,5 kilometer lång sträcka. Vattendraget innehåller flera olika typer av limniska nyckelbiotoper såsom strandbrinkar/blottade

kanter, småvatten/temporära vattensamlingar, öppna stränder och blockrika sträckor samt ett vattenfall. Sträckorna genom finkorniga sediment har i regel kvar sin naturligt meandrande form och har inte blivit påverkade av omgrävningar. Mitt i området ansluter ett större biflöde från väster, som på sin väg ner i dalgången bildar ett av Blekinges högsta vattenfall. Fallhöjden på den cirka 150 meter långa sträckan är 15 meter. Strömstare har häckat här och observeras dessutom ofta under vintertid. Under sommarmånaderna är vattenflödet vanligen mycket lågt och vissa somrar är ån helt torrlagd. Vattendraget omges av svämlövskogar med en dominans av klibbal. I högre belägna partier dominerar ädellövskog. Tillsammans skapar dessa skogar stabila och naturliga kantzoner vid vattendraget. Provfiske under år 2024 visade att det finns öring och storspigg i ån. I strömmande partier finns lekområden för fisk, såsom öring. I en korvsjö (rest av gammal åfåra) har den rödlistade långbensgrodan ett lekvatten.

Naturresevatets marker utgörs av trädklädd betesmark, tätare ädellövskog med mycket hassel, samt aldominerad svämlövskog. I den större sioravinen i väster står ett flertal hamlingspräglade ädellövträd. I Ådalen bryter källflöden fram på flera håll i sluttningarna, och översilar marken. I anslutning till ån finns inslag av fuktängar. Jungfru Marie nycklar förekommer i riklig mängd. I de högre liggande, beteshävdade delarna finns ytor med torrängsvegetation med bland annat inslag av Adam och Eva, samt de rödlistade arterna svinrot och sommarfibbla, samt gamla hamlade askar. Betesmarkerna i området är uppmärksammade i Jordbruksverkets nationella inventering av äng och betesmarker. Så gott som hela det avgränsade resevatetsområdet är klassat som nyckelbiotop (lövängsrest med hamlade träd, och hagmark) eller naturvärdesobjekt av Skogsstyrelsen. Flera rödlistade arter har hittats, bland annat mindre hackspett, molnfläcksbock, korallticka, svampen *Hypoxylon petrinae*, grynig filtlav, almlav och rosa lundlav, liksom signalarterna stubbspretmossa och fällmossa. Ett stort antal träd, främst av ask, har pekats ut som skyddsvärda av länsstyrelsen.

Naturresevatet ligger 10-35 meter över havet och därmed under högsta kustlinjen (HK), som i den här delen av länet ligger 60–65 meter över nuvarande havsytenivå. Högre liggande marker kring Ådalen torrlades sannolikt för cirka 13 500 år sedan, medan Ådalen verkar ha varit vattenöverflutet ytterligare 2 000 år, fram till Baltiska issjöns dramatiska tappning för omkring 11 500 år sedan. Då sänktes strandlinjen 25 meter på bara ett fåtal år och hamnade långt under dagens havsytenivå ute i Östra skärgården. I Ådalen hade en deltabildning byggts upp under Östersjöstadiet Baltiska issjön. Deltat utgörs av finkorniga sediment, främst glacial silt, som är mycket känsliga för erosion. Det bildas lätt djupa och branta raviner i dem. Troligen bildades Ådalens ravinkomplex, med dess huvudravin och sioraviner, genom det rinnande vattnets eroderande verkan samt jordflytning i samband med Baltiska issjöns tappning, när jordarna var vattenmättade och det inte fanns någon skyddande vegetation. Efterhand har ravinerna sedan uppnått ett jämnviktsläge och marken även stabiliserats av ett sammanhängande växttäck.

Det finns inga registrerade fornlämningar inom naturresevatet, men området ligger i en bygd som är rik på förhistoriska lämningar, från stenåldern och framåt. Byn Kråkerum har anor åtminstone sedan medeltiden. Ådalen och dess sluttningar har under lång tid varit foderproducerande inägomarker. Här har funnits goda slätter- och betesmarker. På en storskifteskarta från år 1766 syns ett flertal spridda lövträdssymboler i de dåvarande ängsmarkerna utmed ån. I skifteshandlingarna beskrivs ett område i dalgången som ”denna plats som utgör bästa ängen”. I en sioravin i väster ligger idag en gammal

kvarnplats intill tidigare nämnda vattenfall. Intill, utanför reservatet, finns en kvarstående vattendriven kvarn, med en kvarnsten daterad år 1769. Häradskartan från början av 1900-talet visar att naturreservatets marker då fortfarande dominerades av ängsmarker. Kring kvarnen i väster, där det idag bland annat finns ett flertal äldre hamlingspräglade träd, fanns lövträd. Fotokartor från år 1960 och 1975 visar ett fortfarande öppet till halvvöppet landskap i Ådalen. Sedan har trädsiktet tätat och brett ut sig.

Ådalen har genom sitt tätortsnära läge och stora upplevelsevärden ett mycket stort värde för friluftslivet. I området finns flera vandringsleder och rastplatser.

Konsekvensutredning

Enligt 3 § förordning (2024:183) om konsekvensutredningar framgår att *”inför att en förvaltningsmyndighet ska besluta om föreskrifter eller allmänna råd ska en konsekvensutredning tas fram och dokumenteras”*. De föreskrifter som avses är de föreskrifter som är normföreskrifter, vilket när det gäller naturreservat är ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken (de så kallade C-föreskrifterna i reservatsbeslutet). Enligt 4 § samma förordning får myndigheten göra undantag från kravet på konsekvensutredning om myndigheten bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning. Ett sådant skäl är att kostnadsmässiga och andra konsekvenser av föreskrifterna för allmänheten eller i övrigt är så små att det inte behövs.

Länsstyrelsen bedömer att de beslutade ordningsföreskrifterna för Ådalens naturreservat behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet. Konsekvenserna för allmänheten, näringsidkare och övriga intressenter bedöms vara så små att en särskild konsekvensutredning enligt nämnda förordning inte behöver upprättas.

Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Naturreservatet berör område av riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. miljöbalken (TM0037 Ronneby flygflottiljplats påverkansområde, TM0092 Väderradar Karlskrona och TM0352 Lågflygningsområde med påverkansområde). Länsstyrelsen bedömer att ett skydd av området är förenligt med nämnda riksintresse.

Naturreservatet ligger inom Jämjö vattenskyddsområde (NVR-ID 2014909) som omfattas av föreskrifter enligt beslut fattat 2007. Syftet med dessa föreskrifter är att säkerställa att vattnet ska kunna användas som dricksvattenförsörjning. Länsstyrelsen bedömer att ett skydd av området är förenligt med vattenskyddsområdets föreskrifter.

I anslutning till naturreservatet finns en gällande detaljplan (Byggnadsplan för norra delen av Jämjö samhälle J29/1962) fastställd av Länsstyrelsen 1962-11-21. En mindre grönyta som ingår i reservatet omfattas av denna detaljplan. En ny detaljplan klar för godkännande gränsar till naturreservatet (detaljplan för Hammarby 1:13 m.fl. Jämjö, Karlskrona kommun) Dessa båda detalplaner är förenliga med naturreservatets avgränsning och föreskrifter. Naturreservatets område berörs inte av några andra planer eller områdesbestämmelser.

Reservatsbildningen utgör en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna i enlighet med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Frågan om att bilda naturreservatet har väckts genom en intresseanmälan från en av fastighetsägarna i området. Positiva förhandlingar har sedan även skett med övriga berörda fastighetsägare. Området har stora naturvärden, främst knutna till vattendraget, ädellövskog, svämlövskog samt trädbärande och öppna betesmarker. I vattendragssträckan inom naturreservatet har Hammarbyån (del av Åbyån) höga limniska värden kopplade till naturliga förhållanden, där vattendraget meandrar genom fina jordarter i nära anslutning till bebyggelse och jordbruksmark. Detta är ovanligt förekommande i länet. Att skydda ädellövskog med naturvärden är ett särskilt ansvar för de sydligaste länen i landet, däribland Blekinge. Ådalen tillhör därmed en kategori av områden som har hög prioritet i arbetet med att skydda värdefull skog. Även områdets gräsmarker har sådana kvaliteter att ett skydd är angeläget. Länsstyrelsen bedömer att de allmänna intressena gällande områdets höga naturvärden överväger den enskildes rätt till viss användning som kan påverka området negativt. Vid en avvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken har länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Fastställelse av skötselplan

En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat. Skötselplanen ska fastställas för naturreservats långsiktiga vård och ska ses som vägledande, men är inte juridiskt bindande. Finns det särskilda skäl får skötselplanen fastställas efter det att beslutet om bildande av reservatet har fattats. Vid behov kan skötselplanen uppdateras och en ny version fastställas, utan att ett nytt reservatsbeslut tas, under förutsättning att skötselplanen inte strider mot gällande beslut.

Arbete med skötselplanen för Ådalen har påbörjats, men den kommer ej att fastställas i samband med att reservatet beslutas. Detta på grund av att Ådalen ingår i de reservat vilka är utvalda att bekostas av så kallade RRF-medel (EU) och beslut måste fattas under år 2024. Skötselplanen hinner ej färdigställas inom denna tid. Det pågår även förhandlingar om ytterligare delar av Ådalen och förhoppningsvis kan en samlad skötselplan fastställas för ett större område än det som nu beslutas.

Förvaltning

Länsstyrelsen Blekinge är förvaltare av naturreservatet.

Ärendets beredning

Frågan om att bilda naturreservat väcktes genom ett markägarinitiativ år 2022, då en av fastighetsägarna inom reservatet skickade en intresseanmälan om naturreservat till länsstyrelsen. Detta resulterade i att ett avtal om intrångsersättning tecknades. Länsstyrelsen har därefter värderat för intrångsersättning samt förhandlat och skrivit avtal med ytterligare fem fastighetsägare. Nuvarande beslut om naturreservat berör endast delar av Ådalen. Förhandling pågår med ytterligare ett antal fastighetsägare om att framöver eventuellt införliva fler delområden i reservatet.

Ett förslag till beslut har arbetats fram under år 2024 och skickats på remiss till samtliga sakägare och andra intressenter i oktober 2024, med sista svarsdatum 15 november 2024. Remissen kungjordes också i ortstidning (i Blekinge Läns Tidning och i Sydöstran) samt i Post- och Inrikes Tidning den 11 oktober 2024.

Nio yttranden har inkommit på remissen. Räddningstjänsten Östra Blekinge, Trafikverket och Boverket har svarat att de inte har några synpunkter på förslaget. Sveriges geologiska undersökningar SGU har avstått från att yttra sig. Skogsstyrelsen tillstyrker förslaget och är positiva till att området skyddas långsiktigt. Energidistribution AB (E.ON) har framfört synpunkter att de måste kunna utföra normalt skogligt underhåll för en luftledning som ligger på angränsande mark i direkt anslutning till naturreservatet. Remissvar har även inkommit in från en berörd sakägare angående skötsel av kantzoner mot åkermark. Intresseföreningen Blekinges Orienteringsförbund har inkommit med ett yttrande. Dessutom har ett samlat svar från flera lokala intresseföreningar (Östra Blekinge hembygdsförening, Jämjö Byn på Nätet, Pro Jämjö, Arbetslaget Ådalens vandringsled, samt markägare som är grannar till reservatet) inkommit, där de meddelar att de är positiva till förslaget.

Samtliga remissvar finns diarieförda i ärendet. Ett dokument som sammanfattar remissyttrandena, med länsstyrelsens kommentarer och ställningstaganden, finns också diariefört i ärendet.

Myndighetssamråd har skett med Naturvårdsverket och Havs- och Vattenmyndigheten.

Beslutets giltighet

Detta beslut gäller från den dag då det vunnit laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Blekinge läns författningssamling, och gäller omedelbart även om de överklagas.

Kungörelse

Med stöd av 27 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm kungörs beslutet i länets författningssamling samt i ortstidning. Beslutet kungörs även i Post- och Inrikes Tidningar. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse varit införd i ortstidning.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Klimat- och näringslivsdepartementet, inom tre veckor från den dag kungörelse om beslutet varit införd i ortstidning. Överklagan ska vara skriftlig och ska ha inkommit till Länsstyrelsen senast den 27 december 2024 (dnr 511-2502-2022).

Deltagande

Beslut i detta ärende har fattats av länsråd Helena Morgonsköld.

I beslutet deltog även länsjurist Björn Fredljung, antikvarie Magnus Petersson, naturreservatshandläggare Annika Smålander, den sistnämnde som föredragande.

Helena Morgonsköld

Annika Smålander

Denna handling har beslutats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor:

1. Karta med naturreservatets avgränsning
2. Hur man överklagar

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur Länsstyrelsen hanterar personuppgifter hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd

Ådalens naturreservat
Karlskrona kommun
Naturreservatets avgränsning

Beslutsbilaga 1

